

Emlékek a SZÜV-ben töltött időkről

Jancsó Ferencné Lackner Györgyi

1963-ban, amikor átköltöztünk a Ludovikába, a SZÜV-nek volt egy főosztálya, amit Kiss György vezetett. Ez műszaki és tudományos számításokkal foglalkozott. Ezen belül két osztály volt, az egyik osztályt Murányi Aladár, a másik osztályt én, Jancsó Ferencné vezettem. Általában a két osztály külön dolgozott, esetenként közösen. Nem emlékszem minden ügyfélre, de néhányra igen. Egyes cégek ekkor kezdték a számításgépesítést.

UVATERV: Úttervezés gépesítése, egyes hídtervezési számítások.

MÁVTI: Vasúttervezés gépesítése, ezen belül gurítódomb működés szimulációja (a nagy pályaudvarokon a szerelvények rendezésében van szerepe).

Országos Meteorológiai Intézet: Itt Koltai Tamás volt a főtervező.

Férfi Fehérneműgyár: Szabásminták optimális anyagkihasználás szerinti terítése

Vörös Október Ruhagyár: Szabásminták optimális anyagkihasználás szerinti terítése

SOTE Neurológiai Klinika: Összefüggés keresése az újszülöttek talpmérete és agyfejlettsége között.

SOTE Biometria: Különböző matematikai statisztikai feladatok.

AGRÁRKUTATÓ: Gyógynövény hatásvizsgálattal összefüggő számítások. Többféle gyógynövényre és idősorra.

Tejipar: Optimális szállítási feladatok.

BME: Roska Tamás kutatásai. (Ezt a projektet a két osztály közösen végezte Murányi Aladár vezetésével).

Ezekben a munkákban a fő programtervezők a következők voltak: Bölcsföldi József, Jancsó Ferencné (Lackner Györgyi), Koltai Tamás, Lukács Lídia (később Küzmösné), Markovics Zoltán, dr. Marton Mihályné (Weiss Gabriella), Murányi Aladár, Rédly Judit (később Koltainé).

Ez a főosztály a SZÜV egy kisebb részét képezte. A vállalat nagyobb része az ügyvitel szervezésével és a gépesítésével foglalkozott.

A vállalati ügyrend kialakulása akkoriban indult meg. A MINSZK 22 gépen, majd a GIER gépen dolgoztunk. Általában három műszakban dolgozott a számítógép terem. Sok minden munkakör és elnevezés akkor alakult ki. Az adatrögzítőket csoportba szervezték. Jakupcsekné Pupp Irén (Jakupcsek Gabi anyukája) a csoportvezetőjük nagyot lendített az adatrögzítés színvonalán, mély és erőteljes hangjával a precíz munkára nevelte a beosztottjait és ezzel kiérdemelte az Apó nevet.

A számítógépek kezelését jórészt az operátorok végezték, a sorrendet egy ezzel megbízott csoportvezetőjük készítette. Néha a programtervezők este vagy éjszaka bekönyörögték magukat a gépterembe, ha a „programbelövést” siettetni akarták.

A számítógépekhez kiképzett műszakiak a szakmájuk csúcsán álltak. A bevezetett rendszeres karbantartás és a gépek alapos ismeretét tükröző gyors hibafeltárás az alacsony szintre szorított hiba miatti holtidőket eredményezte. A GIER gépnél jóformán nem is volt holt idő. A GIER géphez speciális

perifériaként beszereztek egy CALCOMP rajzgépet, amely újabb számítógép felhasználási lehetőségeket tárt fel sok ügyfél vállalat számára.

Általában a jelentkező megoldandó feladatok programozása nem bizonyult könnyű feladatnak. Az adategységek, a szavak korlátozott mérete, a memória mérete, a külső tárolók megbízható elérése mind befolyásolta, hogy a feladat kiválasztott matematikai modellje az éles feladat futtatásakor fog-e működni. Sajnos előfordult, hogy a külső ügyfél a valódi méreteket nem tudta előre helyesen prognosztizálni, ezért a próbaadatokkal jól futó program nem tudott lefutni. Ilyenkor a matematikai modell megtartásával olyan programváltozatot kellett kialakítani, ami a konkrét feladat méretéhez kellett. Az operációkutatási feladatok körébe sorolt feladatoknál például az okozott problémát, ha a bemenő adatok nagyságrendileg nagyon eltértek, pl. tízezres és 0 egész négy tizedes között voltak.

Milyen ügyfelekkel dolgoztuk? Sokfélével, és megpróbáltuk a szükséges szolgáltatást nyújtani:

- *A csak gépidőt igénylő* ügyfél, aki a géptől távol készítette programját alapszoftver szolgáltatást kapott, ha munkájához igényelte. Adatrögzítési szolgáltatást kapott, ha igényelte. Futtatási szolgáltatást. esetenként adatkonvertálási szolgáltatást kapott.
- *Hozta az aktuális feladatot* a már általunk elkészített programhoz futtatásra. Adat áttekintési szolgáltatást, adatrögzítési szolgáltatást, esetenként konvertálási szolgáltatást, futtatási szolgáltatást kapott.
- *Hozta a feladat matematikai modelljét.* Programkészítési szolgáltatást kapott, amihez az összes részszolgáltatás is csatlakozott.
- *Hozta a feladatot.* Ez volt a legnehezebb. A matematikai modell elkészítéséhez több konzultáció is szükséges volt az ügyféllel, hogy a programot megalapozó modellt el lehessen készíteni. (A középiskolában tanult szöveges feladatmegoldás az egyetemen tanult módszerekre alapozva.) Ha a modell elkészült jöhetett a programozás.

A programozókra nehezedő sokféle feladat kikényszerítette a programozás technikájának fejlődését is. *Ismétlődő feladatok külön tárolása és újra felhasználása:* Először az alapszoftver területén pl. szubrutinok háttértárolók kezeléséhez. Majd sokszor használt komplett programok tárolása úgy hogy azt más is beépíthesse programjába. Például matematikai statisztikai számítások, operációkutatási számítások. *Az adatok adatbázis szerű kezelése.* Az adatbázis kezelés Magyarországon akkor még nem volt ismert.

Milyenek voltak a körülmények? Ítélje meg az olvasó!

A gépterem kialakítása kiváló volt. Főosztályunk két osztálya egyetlen hatalmas termet kapott. A Ludovika működése idején ez valószínűleg valamilyen edzőterem, pl. vívóterem lehetett. Legalább két emelet magas volt, így a mintegy 30 ember kapott levegőt. Nyáron ez még hagyján, az ablakon át a parkból bejövő friss levegő könnyítette az együttlétet, de télen voltak problémák. A termet egy szekrény méretű fém kályha fűtötte, amelyet a fűtő napközben rendszeresen feltöltött. Akinek a kályha közelében jutott hely, az megsült, akinek az ablak közelében, az fagyoskodott. Íróasztal helyett olyan hosszú asztalok voltak, mint a kolostorok vagy nevelőintézetek étkezőhelyiségeiben. Valószínűleg ezek maradtak a Ludovika bentlakítól. Az ülésrend is hasonló volt, mint az étkezőkben, a hosszú asztalok két oldalán egymással szemben ültünk. Mindehhez hozzájárult, hogy többen dohányoztak, egy idő után rávettük őket, lehetőleg a folyosón dohányozzanak. Egyik négy gyerekes apuka minden nap korán jött és bent reggelizett finom fokhagymás kolbászt. Mire elkezdődött a munkaidő még fokhagyma illatunk is volt. Az ügyféllel a kapcsolatot az egyik sarokban kialakított kis négyszemélyes asztalnál, esetleg a hosszú asztalhoz magunk mellé ültetve, az emeleten épen üres nagyfőnöki szobában, vagy az ügyfélhez kiszállva tartottuk. A könyvtári igényeket a KSH könyvtáron

keresztül lehetett kielégíteni. Nem volt mindenkinek telefonja, de több készülék volt a teremben, legalább kevesebb telefonbeszélgetés keltett zajt. Fiatalok voltunk, sok mindent elviseltünk, mert szerettük a szakmánkat és tettük a dolgunkat. A fizetés is elég jó volt. A kérdés csak az Pesti Lajos, a KSH illetésese mit csinált az érdekünkben? Egyszer sem láttuk, ő sem látott minket, így nem kellett intézkednie.

A SzÜV-ben ez a Főosztály 1970-ig működött, én február 1-től az UVATERV-be mentem, ahol 1965-től félállásban dolgoztam. A SZÜV- ben ezután nagy átszervezés volt. A felsorolt személyek közül néhányat átvittem az UVATERV-be, illetve más cégeknél számítástechnikai vezető munkatársak lettek.

Budapest, 2021. október